

lebraturus est, vel tempus instans ad annualem confessionem, & vnum, & alterum ita generaliter sumptum dissonum est, cum ad longum tempus possit protrahi: & verba Concilij nihil operarentur.

Verum si Sacerdos celebraturus, vel adimpleturus est annuam confessionem die sequenti, aut opera post duos dies, non video esse damnatum, quod reseruet confessionem ad tempus adimpletionis huius præcepti.

Et quia hoc Concilij præceptum de iure Ecclesiastico tantum est, potiori ratione non obligabit quoties interponatur læsio aliqua naturalis iuris in eo adimplendo, vt periculum scandali, infamiae, gravis damni in vita, aut fortunæ bonis.

385 Non damnatur hic opinio Dianæ, 2. part. tract. 14. resolut. 60. & part. 9. tract. 8. resolut. 23. Coninc. Reccij, & aliorum, quos citat, asserentium, quod talis particula potest optimè intelligi, intra triduum, nam ex iure colligitur, quod id, quod intra id tempus fit, in continenti fit, moraliter loquendo.

386 Sed ego hoc non admitto, & iudico, quod immediatè post celebrationem confiteri debet, vt adimpleat hunc præceptum, si habet copiam Confessarij, & absque nota fieri potest; quia vrgentia sunt verba Concilij; ita Leand. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quæst. 53. cum alijs, & Lumbier, tom. 2. num. 605. intra viginti

& quatuor horas, ait Filgueir. verificatur *quam primum.*

387 Et licet admittatur, vt practicè probabilis opinio Dianæ; & adhuc stando in ea, si post horam à celebrata Missa, imò, & ante horam transactam, copiam talis Sacerdos inuenisset Confessarij, iudicans, seu timens prudenter postea non habiturum eam occasionem, obligatus est, se tunc confitendi: nam deperderetur oportunitas, quæ pro longo tempore præsumitur, quod non dabitur. Et tunc non confiteri, esset velle pro longo tempore absque confessione permanere contra præceptum Concilij. Si tamen in ea opinione cognoscit, quod die sequenti, aut post duos dies oportunitatem habebit, non peccat graviter, tunc omittendo confessionem. Hozes hic, num. 15.

QVADRAGESIMA propositio.

EST PROBABILIS OPINIO, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensu ulterius, & pollutionis. Damnata.

EXPLANATIO.

388 **A**dvertendum est, quod oscula, seu tactus tripliciter considerari possunt: 1. Venereè: 2. Sensualiter: 3. Sensibilitèr.

Ves

1. Venerei tactus sunt, qui habentur in pudendis partibus, propter commotionem spirituum ad generationem deservientium.

Sensuales, non fiunt in pudendis, sed in alijs corporis partibus, ex motivo tamen delectationis innitiantis spirituum commotionem. Et de his loquitur propositio iuxta communem assensum.

Sensitivi autem tactus sunt, qui non habentur ex prædictis motivis, sed aut ex honesto, aut indifferenti ex adaptatione sensorij cum suo obiecto, quin ulterius progrediatur. Ita Lumbier, si sine honesto careant, venialia iudico.

389 Sentiendum ergo est, quod osculum habitum propter carnalem, & sensibilem delectationem, est grave peccatum, etiam si absque animo ulterioris consensus, vel periculo pollutionis fiat; quia ita declarat Alexander, contrarium damnando.

Ratio est: nam hoc est initium ex natura sua emissionis seminis, quæ solum intra decentem matrimonij usum est licita. Et non solum damnatur osculum in dante, verum etiam in recipiente sensualiter, & consentiente, eadem ratione.

390 Hinc est: quod etiam manent damnati alij tactus carnales, tam ex parte dantis, quam voluntariè accipientis, vt premere mulieris manus, eius pedem calcare, amplexare eam; & etiam cum persona eiusdem sexus: solum, quod cum hac, non est ita

periculosum ad ruinam in sensuales. Ratio est: nam hic proprie damnatur motivum propositionis. Idem dicit de tactu in bestia, si ex delectatione carnali, & sensuali fiat; idem namque fundamentum est. Qui tactus, ait Lumbier hic, num. 813. bestialitatis malitiam non effugiet.

Itemque sequitur, choreas inter viros, & foeminas, manibus complicatis, eandem videtur censuram habere: nam difficillimè moraliter loquendo, tactus huiusmodi, à carnali, & sensualis delectatione immunes fiunt. Corella hic, num. 261.

391 Si verò prædictæ actiones, verbaque obscæna merè jocose fiant, non sunt de mortali damnandæ; quia non essent ob delectationem carnalem, & sensualem: Attamen cum semper sint periculose in faciente, & plerumque scandalosæ, accipienti, arce di sunt ab eis poenitentes, reprehendendique salubriter à Confessario.

Et opinio admittens in luxuria parvitatem materiæ, à qua vt improbabili fugiendum est, non minori manet digna censura: Vide eam in Moya, select. tom. 1. tract. 6. disp. 2. quæst. 2.

392 Vnde peccata venialia in materia luxuriæ, solum ex imperfecta, seu semiplena deliberatione, vt dicunt, admittenda sunt. Et sic debent Confessores inquirere, an in actibus venereis, v.g. delectationibus, verbis lascivis, fuit plena advertentia, & delibera-

F

tio

ritum Divinum per Salomonem docentem in Proverbijs 6. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta eius non ardeant? Aut ambulare supra prunas, ut non comburantur plantae eius? Sic qui ingreditur ad mulierem, non erit mundus, cum tetigerit eam.* Et ideo in luxuriae vitio modus vincendi est inter omnia vitiosa fomenta singularis: nam caetera resistendo, hoc verò fugiendo: iuxta doctrinam Apostoli: *Fugite fornicationem, ad quae verba ait D. Thom. lect. 3. Caetera vitia vincuntur resistendo, quia quantum magis homo particularia considerat, & tractat; tanto minus in eis invenit unde delectetur, sed unde magis anxietur. Sed vitium fornicationis non vincitur resistendo; quia quanto magis ibi homo cogitat particulare, tanto magis incenditur; sed vincitur fugiendo, id est, totaliter vitando cogitationes immundas, & quaslibet occasiones.* Hucusque D. Thom. & ad propositum venit consilium D. Augusti. *Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis habere victoriam.*

QVADRAGESIMASECVNDA
propositio.

LICITUM EST MUTVANTI
aliquid ultra sortem accipere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum tempus.

Damnata.

EXPLANATIO.

409 **V**nde declarationem usurae in explicatione propositionis 41. damnata

ab Innocentio XI. à num. 731.

Sentiendum est: non esse licitum mutuanti aliquid ultra sortem accipere: ex eo praecise, quod se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus, quia ita declarat Alexander.

410 Lumbier, Filgueira, & Corella, probant ex eo, quod de ratione mutui est carentia pro aliquo tempore rei mutuatae; sed quod mutuans protrahat exigitionem debiti ad dimidium, vel vnum annum non tollit, quod sit de linea essentiali mutui, cum plus, minusve temporis est intra limites mutui.

Confirmatur: nam si pro petendo mutuo centum ducatorum intra annum, possunt, v. g. exigi quinquaginta regales, pro non petendo intra sex menses, possunt viginti quinque accipi; & pro non petendo intra tres, liceret duodecim. Quod absurdum manifestum videtur. Ita Corell. in praesenti.

411 Ratio meo videri principalis huius damnationis est; quia in practica erat valde perniciose haec propositio, quamvis speculative probabilis videatur. Quod ita probo; nam licet de intrinseca ratione mutui sit, quod pro aliquo tempore careat mutuans re mutuata: tamen negari non potest, quod habeat ius ad repetendum debitum, transacto proportionato tempore, & quod hoc ius sit extrinsecum mutuo: ergo privare se hoc iure, videtur pretio aestimabili; sed quia in praxi valde perniciose est dicta propositio, & sternit viam,

viam, vt frequentissime imponatur onus mutuatorio, quod est valde odiosum, & periculosum, ideo sanctissime eius practica damnata.

In Castella, leg. 2. tit. 1. part. 5. conceduntur mutuatorio decem dies, in quibus mutuum non potest à mutuante exigi.

412 Non damnatur hic 1. quod si mutuans se obliget ad nunquam repetendum debitum (quod videtur componi, quin illo cedat) possit aliquid ultra sortem accipere. Ratio est: tum, quia propositio ad certum tempus, affirmabat: tum, quia hoc non est ita perniciosum, cum rarissime invenietur, qui ad hoc se obliget.

Non damnatur 2. quod pro alijs titulis exigatur, & recipiatur aliquid ultra sortem in mutuo, vt pro lucro certo cessante, aut damno emergente. Quod est commune; & pro periculo, vel difficultate recuperandi sortem, praecedente circa hoc pacto, bona fide facto. Vide Trullenc. lib. 7. cap. 19. dub. 11. & Lessium, lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111.

413 Idem dic in venditione, dilata solutione, nam si timet venditor prudenter amittere pecuniam in toto, aut in parte, potest in pretio ascendere, iuxta aestimationem assurancementis, ad quam tenetur emptor, dummodo iste prius de hoc moneatur. Sic Lugo de iust. disp. 35. sect. 6. num. 81.

Curf. Moral. tom. 3. tract. 14. punct. 11. §. 1. num. 144.

QVADRAGESIMA TERTIA
propositio.

ANNUUM LEGATUM PRO
anima relictum non durat plusquam decem annos.
Damnata.

EXPLANATIO.

414 **S**entiendum est, annum legatum pro anima relictum durare ultra decem annos, quia ita declarat Alexander, contrarium damnans.

Intellige hoc: 1. dummodo testator non limitaverit: 2. dummodo res ad hoc relicta non pereat antea.

Ratio damnationis est: tum, quia in hoc proceditur contra testatoris mentem: tum, quia hoc redolet opinionem Soti, in 4. dist. 19. quaest. 3. artic. 3. affirmantis, non esse Animas in Purgatorio ultra decem annos. Quod quidem temerarium videtur, & de eo, ait Enriq. apud Dian. 4. part. tract. 8. ref. 101. potest Sanctum Inquisitionis Tribunal cognoscere; nam incertissimum est apud homines, quas poenas mereantur animae; & vtrum Deus compenset per durationem intentionem earum, aut è contra: vel quae suffragia acceptet, quia non est iuxta plurimum assensum infallibile, omnia Deum acceptare, apud Dicastillo disp. 2. dub. 2.

415 Et ita Antonius Gomez,
F 4 bli.

occasione, se dimovere debet (non loquor de casu nunc posito à Torrecilla: nam cum eo periculo practicandus putat, utpotè, ait, reputandus ut occasio involuntaria.)

400 2. Si loquamur de occasione, quæ proxima dicitur, & dubitat, qui in ea est, an sit obligatio relinquendi, eo quod dubitat (idemque à fortiori dic de Confessario) num suarum repetitio culparum creverit sufficienter ad frequentiam ab ea exactam, ut etiam Confessor teneatur, se habere cum illo, ut occasione proxima irretitus? Respondeo: quod si poenitens, & potius Confessor dubitat positive, hoc est, opinatur eam occasionem proximam non esse, iudico, non esse tractandum ut in occasione proxima reum. Si verò dubius negativè manet, hoc est, practicè dubius, relinquenda est ex obligatione talis ut occasio proxima.

Sentiendum ergò est, non esse ritulum sufficientem, ut concubiniarius non eiiciat concubinam, quod hæc esset nimis utilis ad oblectamentum concubinarij, vulgò, regalo, etiamsi illa deficiente, nimis egrè vitam agat, & alia epulæ tedio magno concubinarium afficient, & etiamsi alia famula nimis difficile invenietur, quia ita declarat Alexand.

401. Ratio est: tum, quia solum, quando involuntaria est occasio, non datur obligatio eam vitandi, ut dico loco citato num. 954. sed omnia, quæ refert pro-

positio præsens non faciunt involuntariam occasionem: nam hæc solum datur, quando certum, & grave damnum timetur in vita, fama, honore, aut re familiare: ergò in præsentis casu obligatur homo ad eiiciendam concubinam.

402. Tum, & maxime: quia omnia, quæ proponit propositio, sunt tituli ruinosi; & passim homines passione obæcati iudicarent ipso vitam, & salutem pendere ex unica amasiæ assistentia; & sic tales tituli, ut labiles, & denudò sanctissimè damnati, admitteendi à Confessoribus non sunt: etiamsi vitam agens concubiniarius asserat, quod propter concubinae absentiam certò morietur. Et potius in hoc tempore ab illius domo releganda est, si fortè ipse noluerit, non absolvendus.

Et sic non sufficit, ut illa non exeat, quod ipsa asserat dominum non soluturum salarium, vel aliud depositum, aut mutuatum. Corella hic, 8. impres. num. 272. nam licet speculativè loquendo sufficiens esset, in practica rarissimè excusatio ista admittenda est, propter rationem numeri præcedentis, qui est satis fallibilis titulus.

403. Hinc est, quod etsi in rigore non sit damnatum hic, affirmare, quod si nullo modo invenietur aliqua famula, quæ deficiente, grave incommodum sentiet concubiniarius, non obligatur ad eiiciendam concubinam, eo quod ex tali circumstantia sit occasio involuntaria; tamen valde difficul-

ficulter in practica, ut involuntaria occasio observanda est.

404. Nec etiam admittendus titulus, qui sæpè alegatur infamiæ, quam patietur concubina, si è domo eiicitur, quia futilis est, & apparens: nam vel datur infamia de concubinato, vel non? Si datur, potius occurritur scandalo eiicendo eam; si non datur, difficile est quærere unde oriatur infamia in ea eiicienda.

Negare non possum, quod casu, quo vera infamia timeretur, vel alium simile incommodum, non daretur talis obligatio: vide alios huius materiæ casus loco citato, §. 4. à num. 960.

405. Addo, quod etiamsi concubiniarius omninò emendatus esset; si tamen datur in Populo, aut vicinia scandalum, de eo, quod adhuc in concubinato perseverat, eiicere debet illam, quæ concubina iudicatur, ut satis scandalo fiat. Sic Lumbier, numer. 820. Nec moribundus absolvendus est, qui prius non eiicit è domo mulierem habitam ut concubinam illius, etsi reverà ita non sit, præcipuè si aliquando fuit, & ob eandem rationem. Lumbier ibi.

Si verò concubiniarius filios habuit ex concubina, domique alit, non obligatur eiicere concubini filij, quam frequentèr cognoscit, nam ab ea separari non possunt absque gravissimo detrimento; utpotè, quia pendent in suo conservari, & sustentare ab ea; nam ista involuntaria iudicatur occasio. Torrec. num. 78.

406. Idem dic de custode Carceris, vulgò, *Alcayde*, cui tradita est mulierum stricta custodia; quarum vni frequentèr incubit, qui quidem ministerium suum exercere potest, si per alium supplere non valet. Idem Torrec. ex eadem ratione.

Inquires: Vtrum foeminae, & viri famulantes, sive non famulantes, qui ad communem locum quotidie, ad aliquod ministerium concurrunt, v. g. ad hauriendam è fonte aquam, & ex frequenti concurrentia, frequentia oriuntur peccata, sive cogitatione, aut verbo, aut opere, sint in proxima peccandi occasione, quam vitare debeant?

407. Præsens dubium, ad præsentem propositionem adducunt Lumbier, num. 820. & Torrec. num. 57. & ideò cum ipsis hic appono. Respondeoque cum utroque, quod si cum proposito emendatæ accedunt ad Confessarium, absolvi possunt ab eo, etiamsi absque proposito abstinendi se à prædicta concurrentia; quia talis occasio remota iudicanda est: nam cum quilibet in domo domini sui distincta ab alia degat, non habet pro sua voluntate occasionem frequentandi peccata; & consequenter proxima appellari non debet; sed per accidens ex accidentali concurrentia, quæ non semper occasionem peccandi præbebit, nec semper certa est hora ad eam veniendi. Ita etiam tenent Navarr. Lugo, Candido, & Leand. disp. 7. de poenit. quæst. 34.

408. Audi ad hæc omnia Spi-

tio de malitia; quod idem poenitentes plerumque cognoscere non valebunt; eo quod advertentia, & deliberatio ad inferiores actus pertineant: Vide ad hunc propositum Moyam, select. tom. 1. tract. 6. disp. 2. quaest. 2. late hanc quaestionem tractantem.

393 Non damnatur hic 1. opinio asserens, licere oscula, & tactus inter sponfos in signum amoris, & benevolentiae, & si sensuales sint, culpam venialem non excedent, dummodo sine periculo pollutionis, vel consensus in gravem spirituum commotionem, ut ait Diana, part. 2. tract. 17. resol. 6. & Cursi Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 15. punct. 6. num. 91. cum Bonacin. & Averfa, ita supponitur à Moya citato, §. 2. à num. 14. & praecipue num. 19. leg. Attente. Ratio: nam ius ad matrimonium, & initium illius, quod in sponsalibus datur, eos eohonestat: Venerei tamen tactus, hoc est, in pudendis, vel circa ea, nullatenus licent inter illos. R. P. Fr. Andr. à Sancto Ioseph, in tom. 2. Crisol. Theol. Moral. vi. Osculo, à num. 288. acerrimè defendit, & copiosè intendit probare, hanc opinionem inclusam esse in praesenti damnatione; sed ille in suo sensu abundet, ego verò in praedictorum.

394 Non damnatur 2. osculum, seu tactus in infantili corpore, vel oblatum ex consuetudine patriae; quia non fiunt, ut suppono, ex carnali motivo, sed amore, aut benevolentia. Et si per ac-

cidens commotio venerea, vel pollutio sequatur, non erit peccatum, si in eam consensus non detur. Torrecilla hic, numer. 4. & 5. Non damnatur ut lethalia verba turpia, si ex vanitate, aut loquacitate, & sine periculo ruinae proximi, & consensus, aut complacentiae voluntariae, in veneream dicentis proferantur.

395 Non damnatur 4. aspectus de rebus licitis, ut est facies pulchra mulieris; si tamen ex curiositate fiant, solum erit veniale: si autem cum periculo animadverso consensus in veneream delectationem, mortale erit: Vide Sanchez de Matrimon. lib. 9. disp. 46. num. 26.

396 Erit etiam lethale aspicere verenda diversi sexus; quia & provocans est, & indecens satis. Aspectus tamen verendarum proprij, vel alterius corporis eiusdem sexus, licet ex curiositate, dummodo periculum praecognitum in consensus delectationis venereae non detur, vel semel, quod per accidens ipsa sequatur, non sit voluta, erit solum veniale. Addo, quod si quis ex curiositate pudenda sua leviter tangat, veniale tantum erit; mortale autem si ob delectationem veneream. Sed amator castitatis omnia haec effugiet. Vide Busemb. lib. 3. tract. 4. cap. 2. dub. 1. ubi multa breviter

calamo.

(?*) § (?*)

QVA-

QVADRAGESIMA PRIMA
propositio.

NON EST OBLIGANDUS
concupinarius ad ejiciendam concubinam, si hac nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgò, regalo, dum deficiente illo, nimis egrè ageret vitam, & alia epula tedio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile invenietur.

Damnata.

EXPLANATIO.

397 Quid est occasio peccandi remota, & proxima, voluntaria, & involuntaria, vide in explicatione propositionum 61. & 62. ab Innocent. XI. damnatarum, num. 930. & 931. & in quo consistat voluntaria, num. 932. & quae frequentia in peccando requiratur, à num. 936. & quae sint occasiones proximae, num. 941. & quomodo se debeat habere Confessor cum poenitente occasionem proximam voluntariam habente, numer. 947. & quomodo cum habente occasionem involuntariam, num. 954.

398 Hic tamen adverto, quod licet, ut in plurimum, occasio proxima peccandi est respectu alicuius determinatae speciei peccatorum, aliquando etiam datur pro diversis specie peccatis, v. g. si ex consortio, & consuetudine cum alia persona indisciplinata

pepsimae indolis provocaris ad peccata: & committis furta, fornicationes, pollutiones, blasphemias, & c. teneris à tali consortio abstinere; quia ea consuetudo familiaris cum illa, occasio est tibi proxima peccandi. Lumbier hic, num. 821. qui addit, quod si hoc contigisset cum muliere maritata viro pessimis imbuto moribus, qui eam in plures ruinas diversorum specie peccatorum sua occasione deliceret; non ex eo illa illum evitare debere, quia ista involuntaria est occasio.

399 Sed quid dicendum, quando occasio proxima dubia est, hoc est, dubito, si habitatio, vel consortium cum tali persona, vel si ingressus in talem domum est mihi occasio proxima peccandi? Respondeo ex duplici occasionis statu. Et 1. si solum de hac numero circumstantia, in qua homo hac tantum vice positus est; assero, quod si probabiliter iudicat, non ruere, etsi aliquantulum formidet, non obligatur eam deserere occasionem (imò si opus, quod aggredi intendit, est pro gloria Dei, & proximi utilitati, ut praedicare Infidelibus, aut mulieribus publici concubinitus, cum probabili eorum profectu, vel baptizare infantem, instante ex aliqua circumstantia Baptismo, obligabitur cum periculo, seu formidine sui lapsus, ut ait Torrecilla hic, num. 79. cum D. Thom. & alij; si verò manet practice dubius, hoc est, negative dubius, in praxi de periculo suae ruinae, ab

lib. 2. variar. cap. 5. asserit, quod licet *usufructus* in testamento relictus non duret ultra centum annos iuxta opinionem communem: nam sic ad hunc effectum vita hominis reputatur. Quorum fundamentum est: quia si perpetuum esset, inutilis fieret proprietas. Tamen, si usufructus, ait ille, relinquitur ad pias causas, in perpetuum valet: ergo valentiori patet ratione, hoc debere affirmari de legato pro anima. Mag. Hozes hic, num. 8.

416 Adverte: quod licet in exteriori foro concedatur hæredi annuum, ut legata testatoris adimpleat; tamen in conscientiae foro solvenda sunt, quam primum possit, cum antelatione legatorum piorum; ita Diana, 3. part. tract. 5. resol. 59. cum Villal. & Valero, in differentijs utriusque fori, verb. *Legatum*, different. 1. & 2. ubi videri possunt; hæc asserit Corell. hic, num. 285.

Debita iustitiæ testatoris post funeralia prius debent adimpleri, servatis eorum antelationibus, quæ videri possunt in Cursu Morali, tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 12.

QUADRAGESIMA QUARTA propositio.

*QUOAD FORUM CONSCIEN-
tiae, correcto reo, eiusque contumacia cessante, cessant censura.*

Damnata.

EXPLANATIO.

417 **S**uppono iuxta probabilem opinionem, quod censura, quæ conditionem

pro sui consummatione, seu terminatione habet, v. g. *Excommunicamus te, suspendimus te, interdicoimus, donec restituas, donec satisfacias*, ut tollantur, non indigent nova absolutione; quia ea verba formam censuræ, & absolutionis habent pro tempore, quo respiscat, & restituat censuratus. Et ita sentiunt plures, quod eo in casu, restituendo, absolviatur à censura per Prælatum censurantem. Hozes hic, num. 1. qui pro hoc asserto adducit Lezanam, verb. *Censura*, num. 12. Fr. Christophorum à Sancto Ioseph, tom. 1. de censuris, dub. 10. num. 1. & alios posset plures afferre.

418 Sentiendum est: quod semel incurta censura, non cessat in foro conscientiae, ex eo præcisè, quod reus correctus, & absque contumacia sit: quia ita declarat Alexander.

Ratio est: tum, quia Papa, à cuius voluntate pendet, quod tali, vel tali modo, seu termino ligentur censuris, vel ab illis solvantur fideles, non vult, quod illo solo medio, maneat absolutus reus; ut constat ex Canonibus Sacris, & asserit Torrecilla hic, 1. impres. num. 2.

419 Tum etiam: quia licet ad incurrendam censuram, peccatum contumaciæ requiratur, componitur optimè, quod per actum contritionis ponatur in gratia reus, & quod censuratus maneat: quia malum poenæ, ut illa est, non exigit, quod permaneat cum malo culpæ. Vide Curs. Moral. tom. 2.

tra-

tract. 10. cap. 2. à num. 5. & cap. 3. à num. 53.

Et quamvis censura sit à iure, vel ab homine per præceptum generale, & non requiratur ad illius incurtionem contumacia, quæ propriè talis sit, non tollitur nisi per absolutionem; quia commune est censuris, quomodo-cumque latis, ut videri est in Cursu, cap. 2. num. 7. Qui autem differt procurare absolutionem censuræ, qua ligatus est, peccat magis, minusve, iuxta dilationem interpositam, ibid. num. 1.

420 Dixi, *contumacia, quæ talis propriè est*: nam propria contumacia committitur, quando, tria monitione præmissa, vel vna pro tribus, non obedit subditus; & transacto termino monitionis, consummatur contumacia, fitque censuræ reus. Si ergo, incurta iam censura, respiscit reus, cessatque in eo contumacia; non tamen cessat propterea censura, etiamsi pars satisfacta sit. Et de hac contumacia, ait Corella hic, num. 220. loquitur propositio.

421 Vnde inferitur: 1. quod censura non cessat per mortem Prælati, qui eam imposuit: quia censura non est præceptum, sed medicinalis poena transgressienti præceptum fulminata, & ab illo incurta; ut advertit Cursus Moral. de censuris, tractat. 10. cap. 2. punct. 1. num. 8. Et sic per absolutionem, adhuc in isto casu, liberandus est, qui censura ligatur.

2. Quod nec per mortem cen-

suram habentis tollitur ea, sed absolvendus est mortuus, qui cum censura decessit, ut terræ mandetur, & suffragia pro eo offerantur, si cum signis contritionis expiravit; quia componitur, quod in gratia sit, & cum censura, si contumaciam deposuit.

422 Dices: in favorem opinionis damnatæ, quod excommunicatus respiscens cum contritionis actu, verè Dei est amicus, & Christi membrum: ergo & Ecclesiæ: & consequenter influxus suffragiorum per eius communicationem recipit. Dissolunt namque videtur, quod amicus Dei, & Christi membrum, ab Ecclesiâ suffragiis, & valore sanguinis Salvatoris privetur.

423 Respondeo: quod iste influxus internas à Christo, ut capite accipiet per gratiam, charitatem, aliaque spiritualia dona; non tamen participavit influxus per Sacramenta, & suffragia; quia illum illis privavit Ecclesiâ usque dum ipsa ipsum absolvat: quia iuste Ecclesiâ censuravit, cum contra illam contumax fuerit: & gratissimè absolvet eum, cum emendatum, & illi subiectum agnoscat, sive in vita, sive post mortem; nam si illa ligavit, illa debet absolvere.

424 Non damnatur hic 1. quod censura cuiuscumque generis sit lata, & ipso facto incurta usque ad positionem determinatæ conditionis, tollatur posita conditione, v. g. *Maneat Petrus Sacerdos suspensus à Sacro celebrando;*

vel

vel maneat excommunicatus donec restituat. Tunc casus, restituente Petro, liberatur à censura: quia includitur absolutio in illis verbis: *Donec restituat, vel resipiscat; & alias absolutio censuræ in absentia potest dari: Vide Dian. 5. part. tract. 10. resol. 24. & Curs. punct. 2. à num. 10.*

425 Non damnatur 2. quod censura, quæ fertur ad instantiam partis pro determinato tempore, possit ipsa pars prorrogare tempus creditori, v. g. dicit Iudex: *Petrus erit ipso facto excommunicatus, si intra mensem non restituat.* In isto casu potest pars prorrogare terminum ad restitutionem, v. g. ad alios duos menses, vt eam non incurrat, transacto mense: sicut absolute posset condonare debitum, quod donato, nullo modo incurreret in eam Petrus. Quæ opinio est Suarez de censur. disp. 3. sect. 6. num. 11. & Cursus, tract. 10. cap. 1. punct. 6. num. 69. & communiter, & si post tempus prorrogatum non solverit debitor, incidet in excommunicationem, vt ait prædictus Cursus, num. 170. cum Suarez, & alijs.

QUADRAGESIMAQUINTA propositio.

LIBRI PROHIBITI, DONEC expurgentur, possunt retineri, usque ad mensem, adhibita diligentia, corrigantur. Damnata.

EXPLANATIO.

426 **D**icendum est, quod libri prohibiti non possunt retineri donec expur-

gentur, quia Alexander hic declarat, esse contra præceptum, forte Pii V. & motivum præcepti est: tum periculum perversionis: tum in pœnam Authoris. Vnde licet deficiat periculum, & demus, eò deficiente, non obligare ex hac parte: manet aliud motivum, & sic omninò adimplendum præceptum.

427 Constatque hoc præceptum ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit: *Apostolatus nostri; & expressat Expurgatorium Sancti Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ; vbi sequentia ponit: Mandamos, en virtud de Santa obediencia, y so pena de excomunion, &c. que de aqui adelante ninguno sea osado à tener, ni leer libros de los prohibidos en este Indice, ò de los comprendidos en las Reglas generales del.* Ab hac verò excommunicatione, cum reservata non sit, quilibet Confessor absolvere potest, traditis primo libro, aut libris, ob cuius, vel quorum gravem retentionem in censuram incidit, vt notat Bonacin. tom. 3. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 2.

428 Non loquitur propositio de libris hæreticorum continentibus hæresim, vel de Religione tractantibus; nam de istis datur specialis prohibitio, & excommunicatio in Bulla Cœnæ, contra retinentes, imprimentes, legentes, defendentes, ementes, & vendentes eos.

Notare debes: quod licet Sixtus IV. concessit Dominicanis, & Franciscanis, & Pius V. Societa-

ti Testi, vt libros hæreticorum retinere possent, tamen Bulla Cœnæ quotannis hæc revocat privilegia, vt ait Lezana, qq. Regul. tom. 1. cap. 18. num. 96.

429 Loquitur ergò de libris Catholicorum hæresim, vel doctrinam non sanam, aut contra bonos mores continentibus, aut docentibus Astrologiam iudiciariam, vel alias superstitiones, hoc est, regulam dantes ad futura contingentia cognoscenda, vel facienda sortilegia, maleficia, &c.

Et licet pro his retinendis, legendisque libris prohibitis obtinuerunt Regulares privilegia: revocata sunt ab ipso Gregorio XV. qui ea concessit, & ab Urbano VIII. ita Lumbier, num. 840. & 841.

Nomine *Libri* intelliguntur, etiam manuscripta: vide Sanch. lib. 2. Summ. cap. 10. multa circa prædicta disputantem.

430 Et qui tales libros habet, tradere debet Tribunali Inquisitionis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, præcipue si hæresim contineant, vel redoleant; & qui hos libros legunt, vel contra edictum retinent, delatandi sunt à scientibus.

Et licet plures excludant ab incurrenda ipso facto excommunicatione eos, qui retinent libros prohibitos non continentibus, aut redolentibus hæresim, non tamen excusantur à mortali: Vide Moyam, tract. 5. de censur. quæst. 10. §. 2. num. 11. 12. & 14.

Quædam dantur circa huius

materiæ decreta, opiniones, quæ in illis, & in hac damnatione comprehendi non videntur.

431 Prima est, Sanch. Bonac. Filliuc. quos citat, & sequitur Leander à Sacram. tom. 4. de cens. tract. 3. de Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 58. asserentium, non incurri in excommunicationem contra legentes hæreticorum libros, qui ab alio audit legere hæretici librum; quamvis audiens incitet, aut præcipiat suo famulo, vt legat. Ratio est: quia opinio ista nec loquitur de libris prohibitis, donec expurgentur, sed de libris hæreticorum: & non de retentione, sicut damnata, nec de lectione, vt Bulla Cœnæ, sed de auditione.

432 2. Opinio est Bord. Tambur. & aliorum apud Torrec. hic, affirmantium, quod si Caius, v. g. scit, Titium retinere, & legere hæreticorum libros, non propter hæresim, aut illius suspicionem, sed ob alias causas, vt relationes Antonii Perez, Adonis, & Amor nocturnus Marini, & similes, non obligatur Tribunali Sancto delatare: & hoc etiam si supponatur, eos libros absque lethali retinere non posse. Vide Torrecill. sed has opiniones nullatenus admitto, sed contrarium omninò retinendum puto.

S. I.

QUIBUSDAM DVBITATIONIBUS SATISFIT.

QUAEDAM PROPONAM DUBIA, DISSOLVAMQUE.

433 **P**rimum. Vtrum retinens praedictos libros lethaliter contra praecipuum peccet? Ad quod communiter respondent affirmativè Doctores: quia materia gravissima, ut probat Dian. 11. part. tract. 8. resol. 62. citans Turrianum, qui affirmat, errorem esse, contrarium asserere.

Secundum. Vtrum, qui notitiam habet, quod alter eos libros contra edictum retinet, obligetur illum denunciare?

434 Ad quod affirmativè respondeo, cum Dian. 11. part. tract. 8. resol. 62. & cum Turrian. centur. 4. dub. 17. & communiter; quia ita praecipit edictum, & praecipuum DD. Inquisitorum, tam in Indice Urbis, quam in eo, quod à Sancto Hispanico Tribunali solet publicari.

Tertium. Vtrum in retinendis his libris (idem quaritur in legendis) detur materiae parvitas?

435 Ad quod respondetur affirmativè, id est, quod non erit lethale per unum, aut alterum diem retinere; ita Sanch. lib. 2. Summ. cap. 10. num. 55. ita etiam Bonac. de censur. disp. 1. quaest. 2. punct. 4. num. 15. intelligitur hoc, data op-

portunitate, eos tradendi: nam; ut dicti addunt Authores, qui detinet praedictos libros expectans opportunitatem, aut commoditatem eos mittendi, censuram non incurrit. Sicut qui bona alterius iniuste habet, expectare opportunitatem potest, ut restituat. Et tamen iuris naturae est obligatio ista: ergo potiori titulo in praesenti casu; quia non proprie dicitur malitiosè retinere, qui detinet, quaerendo modum, vel expectando, aut providendo, medium tradendi.

Etiam in legendo datur parvitas, vnam, videlicet, paginam, idem Sanchez, num. 31. & haec est latior opinio, à pluribus non admittenda.

436 Quartum. Vtrum vir doctus retinere possit libros, de quibus haec propositio loquitur?

Respondeo negativè, nisi dum expurgati fuerint. Ratio est: tum, in poenam Authoris: tum ob periculum legendi, & se, aut alios pervertendi: & nemo ita de se fidere potest, quod non cadat, sed praesumptuosè ager contra Apostolicam ordinationem Urbani VIII. Dominorumque Inquisitorum libros detinendo. Et si non tradiderit, illis in materia, ut dixi, gravi non obediet; quia sine exceptione loquuntur, seu praecipiant.

COM

COMPILATIO MORALIS

DICTORVM A VIRIS DOCTIS

AD PROPOSITIONES DAMNATAS
AB INNOCENTIO XI.

VIDE AD ISTARUM PROPOSITIONUM DAMNATIVI Decreti pleniorè intelligentiam, advertentias praemissas in principio operis, à num. 1. & praecipue à num. 10. quia specialiter pro harum damnativo Decreto ponuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

NON EST ILLICITUM IN Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.
Damnata.

EXPLANATIO.

437 **S**upponendum primo: opiniones in Theologia Morali, ut ad praesens attinet, esse in duplici differentia; aliae circa licitum, aliae circa valorem facti. Opiniones circa licitum, v. g. vtrum sit licitum laborare duabus horis in die festo? Practicari possunt communiter, etiamsi minus tutae, & probabiles (dummodo non sint te-

nae probabilitatis) quia cum in tali casu detur dubium positivum de obligatione legis, tenet voluntas possessionem libertatis, & potest sequi opinionem ipsi faventem: at vero opiniones circa valorem rei factae, v. g. vtrum Sacramentum sub hac forma, vel materia sit validum? Vel vtrum si infirmo applicetur hoc medicamentum, proficiet ipsius sanitati, vel erit ipsi in perniciem? Practicari non possunt, si minus tutae sint, ac securae. Ratio est: quia tunc non possedit voluntas, sed alia superior lex, vel Religionis de attendendo ad reverentiam Sacramenti, vel charitatis de non operando cum periculo nocendi proximo: Videatur Moya, selectarum tom. 1. tract. 1. quaest. 6. §. 8. & quaest. 9. à num. 1.

438 Supponendum 2. quod in praesenti condemnatione solum agitur de opinionibus circa valorem Sacramenti; & sic solum intelligitur de versantibus, vel circa formam, vel circa materiam Sacramentorum, vel circa intentionem Ministri; quia ab his tribus tantum pendet valor Sacramentis non de opinionibus, quae agunt praesens de licita eorum administratione.

Y 112